

BISNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: - voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering over de
bescherming van actieve winningszones van oppervlaktewater voor de
productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen
verontreiniging met pesticiden.- Principiële goedkeuring**

Samenvatting

Met dit besluit wordt een procedureel kader verankerd voor de betere bescherming van oppervlaktewater bestemd voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen de druk van pesticiden. De resultaten van een opvolging van de kwaliteit aan de hand van metingen van het ruw oppervlaktewater en de periodieke noodzakelijke stopzetting van innames van het ruw water om de kwaliteit van het drinkwater te verzekeren, geven immers aan dat bijkomende, gerichte maatregelen nodig zijn. De minister bevoegd voor omgeving krijgt het mandaat om bijkomende beschermingsmaatregelen vast te leggen bij ministerieel besluit binnen de waterwingebieden die actief worden benut voor de productie van drinkwater. Uitgangspunt is een gebiedsgerichte en in tijd afgebakende aanpak.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

De Vlaamse regering realiseert hiermee volgende beleidsdoelen:

- Het toepassen van het voorzorgsbeginsel.
- Het verhogen van de bescherming van oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie wanneer uit kwaliteitsmonitoring blijkt dat de druk op het ruw water in die mate hoog wordt dat de productie in het gedrang komt, dit in lijn met de algemene visie opgenomen in het Stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027 en het bijhorende maatregelenprogramma (groep 4 B- Beschermde gebieden oppervlaktewater), het Vlaams regeerakkoord 2024-2029 (6.8 Blue Deal 2.0; we maken werk van zuiver en betaalbaar water) en artikel 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2023 inzake de kwaliteit, kwantiteit en levering van water bestemd voor menselijke consumptie.

- Invulling geven aan het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik (VR 6/12/2024) dat deel uit van het door de EU Richtlijn 2009/128/EG voorziene Nationale Actieplan NAPAN en in het bijzonder aan actie VLA.2.6.yyy

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Dit ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2025/03 van 8 januari 2025.

Een gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd op 22/01/2025 verkregen.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit besluit breidt de mogelijkheden uit voor een robuuster gebiedsgericht beschermingsregime van het oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie. De aanhoudende vaststellingen van hoge concentraties aan pesticiden (en hun afbraakproducten) in de waterwingebieden en de noodzakelijke stopzetting van de innames motiveren de noodzaak voor een dergelijk verhoogd beschermingsregime.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikelen 1 en 2

Met dit artikel wordt verder invulling gegeven aan artikel 12 van de richtlijn 2009/128/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 'tot vaststelling van een kader voor communautaire actie ter verwezenlijking van een duurzaam gebruik van pesticiden. De richtlijn voorziet in artikel 11 dat "*er passende maatregelen worden vastgesteld om [...] de voorziening van drinkwater te beschermen tegen het effect van pesticiden.*" Het is daarbij een omzetting van de Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid dat in zijn artikel 7, 3 aan de lidstaten oplegt om "*zorg [te dragen] voor de nodige bescherming van de aangewezen waterlichamen met de bedoeling de achteruitgang van de kwaliteit daarvan te voorkomen, teneinde het niveau van zuivering dat voor de productie van drinkwater is vereist, te verlagen. De lidstaten kunnen voor die waterlichamen beschermingszones vaststellen.*".

Daarnaast sluiten deze artikels aan op de Drinkwaterrichtlijn (artikel 8 van Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water) die bepalingen bevat om de gebieden te beschermen die ingeschakeld worden voor de productie van drinkwater.

Hoewel de Vlaamse regelgeving voorziet in het aanduiden van onttrekkingsgebieden bestemd voor de productie van drinkwater en het aanhouden van bufferzones bij het gebruik van pesticiden ten aanzien van oppervlaktewater en de Belgische federale regelgever specifieke

toepassingsvoorschriften bepaalt per pesticide, geeft de opvolging van de ruwwaterkwaliteit van oppervlaktewater in de actieve onttrekkingsgebieden aan dat de druk significant is. Alle oppervlaktewaterwinningen gebruikt voor de productie van drinkwater zijn zeer kwetsbaar aangezien ongewenste stoffen de kwaliteit en de bruikbaarheid van het water als bron voor drinkwater rechtstreeks kunnen beïnvloeden. De specifieke druk die het resultaat is van het gebruik van pesticiden werd ook al uitvoerig omschreven in het document "Bronbescherming drinkwater" bij de Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (<https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/beheerplan/achtergronddocumenten/bronbescherming-drinkwater.pdf>).

De minister bevoegd voor omgeving krijgt via het besluit een mandaat om gebiedsgericht een aantal beschermingsmaatregelen in te zetten die moeten zorgen voor een betere bescherming van de ruwwaterbronnen, op basis van acute probleemsituaties (ad-hoc) of op basis geïdentificeerde risico's (in uitvoering van het Vlaams drinkwaterbesluit) die de drinkwaterbevoorrading vanuit zowel kwalitatief of kwantitatief oogpunt kunnen bedreigen. Opzet is dat er dus vanuit een proportionele benadering gewerkt kan worden waarbij rekening gehouden wordt met de kwetsbaarheid van de oppervlaktewaterlichamen voor een verontreiniging met pesticiden, de mate waarin de oppervlaktewaterlichamen reeds verontreinigd zijn alsook met de kwaliteit van het drinkwater dat uit het betreffende water geproduceerd wordt. De beschikbare informatie uit de risicobeoordeling, voorzien in artikel 8 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 januari 2023, en de eveneens in dit besluit voorziene risico gebaseerde monitoringstrategie van zowel de bronnen als het afgewerkte drinkwater, zullen in belangrijke mate sturend zijn voor de inzet van de beschermingsmaatregelen. Het uitgangspunt daarbij is zo gericht mogelijk de maatregelen in te zetten met het oog op bescherming waar en wanneer nodig. Dit houdt in dat de details over welke maatregelen waar zullen gelden, deel zullen uitmaken van een ministeriële beslissing. Maatregelen kunnen zowel binnen een ganse actieve waterwinningszone als binnen specifieke deelgebieden worden ingesteld. Inzet van maatregelen zal steeds impliceren dat de bevoegde minister aangeeft langsheen welke oppervlaktewater of in welk afstroomgebied de maatregelen gelden. Oppervlaktewaterlichamen die zijn opgenomen in de Vlaams Hydrografische Atlas zullen hiervoor als basis dienen.

Het gaat dus telkens om gerichte, individuele besluiten die vanuit de noodzaak voor een betere bescherming van de waterbronnen voor drinkwater genomen worden. Een dergelijk gebiedsgerichte benadering kan het terugvallen op generieke toekomstige verstrengingen op niveau van het Federale erkenningscomité voorkomen, zonder afbreuk te doen aan het eindresultaat.

Het betreft één of meerdere beschermingsmaatregelen/gebruiksbeperkingen die kunnen worden ingezet, na advies van de bevoegde entiteit Leefmilieu, van het agentschap Landbouw- en zeevisserij, de bevoegde entiteit Volksgezondheid als de betrokken drinkwaterbedrijven. Het kan hier dan o.a. gaan over het vastleggen van bufferzones waarbinnen specifieke gebruiksvoorschriften gelden of een verbod op het gebruik van pesticiden geldt, het opleggen van een registratie-en meldingsplicht voor het gebruik van pesticiden. Voor wat betreft pesticiden kunnen de gebruiksbeperkingen gelden voor alle pesticiden of slechts voor specifieke probleemstoffen.

De zones waarin de maatregelen kunnen worden ingesteld, zijn de actieve zones waaruit oppervlaktewater gewonnen wordt voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie. Het betreft een deel van de gebieden die opgenomen werden in het register van beschermde gebieden overeenkomstig artikel 1.7.6.1 van het decreet integraal waterbeleid (verankerd via SGBP) die in regel permanent worden ingezet voor de drinkwaterproductie. De gebieden in kwestie worden in bijlage opgenomen bij het besluit. Een passende ontsluiting van

deze zones via bestaande digitale platformen wordt verzekerd. De kaart met afgebakende zones wordt als bijlage bij het besluit gevoegd. Op advies van de bevoegde entiteit Leefmilieu bij de Vlaamse Milieumaatschappij en na consultatie van de betrokken drinkwaterbedrijven, kan de minister de kaart actualiseren door een nieuwe versie via ministerieel besluit vast te stellen.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 januari 2023 voorziet in de mogelijkheid om af te wijken van de vastgelegde parameterwaarde, dit onder specifieke voorwaarden. Een dergelijke afwijking is steeds beperkt in de tijd en is erop gericht de nodig tijd te geven voor het nemen van herstelmaatregelen of het anders organiseren van de openbare watervoorziening in de betrokken leveringsgebieden. Wanneer een afwijking wordt verleend voor de parameter pesticiden, dus voor moederstoffen of relevante metabolieten, is het aangewezen om snel een aantal mitigerende maatregelen vast te leggen zodat deze alvast hun doorwerking kunnen hebben. De minister krijgt dan ook de opdracht om direct bij het nemen van een beslissing over een dergelijke afwijking, ook een aantal mitigerende maatregelen in te stellen. Deze omvatten ten minste:

- 1° het instellen van een bufferzone van vijf meter vanaf de bovenste rand van het talud van oppervlaktewaterlichamen die zijn opgenomen in de Vlaams Hydrografische Atlas, waarin het gebruik pesticiden verboden is.
- 2° Het opleggen van een registratie- en meldingsplicht voor het gebruik van pesticiden op deze percelen.

De maatregelen die de minister vaststelt worden steeds beperkt in de tijd. De geldigheidsduur van de ministeriële beslissing, alsook van eventuele toepassingsperiodes voor specifieke maatregelen, maken deel uit van de beslissing. De vastgestelde beschermingsmaatregelen worden ook periodiek geëvalueerd. In de praktijk kan deze periodieke evaluatie aansluiten bij zowel de beoordelingsmomenten voorzien in de cyclus van de opmaak van de stroomgebiedsbeheerplannen, als bij de cyclus voor de opmaak van de risicobeoordeling en de risicobeheerstrategie voor de onttrekkingsgebieden opgenomen in het drinkwaterbesluit van 20 januari 2023, of als door een te hoge impact van het gebruik van pesticiden een afwijking op de parameterwaarden voor gezond en schoon drinkwater moet aangevraagd worden door een waterleverancier, of om invulling te geven aan acties die opgenomen worden in actieplannen rond duurzaam pesticidegebruik.

Artikel 3.

Dit artikel vereist geen toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De budgettaire impact voor de Vlaamse overheid beperkt zich tot de flankerende maatregelen die desgevallend zullen worden vastgelegd in de beslissing van de minister. Zoals aangeven is het opzet om, voor de beschermingsmaatregelen waarvoor een flankering voorzien kan worden, zeer gebiedsgericht te werken met gerichte maatregelen. Het is daarom in deze fase niet mogelijk om de eventuele financiële impact op de begroting van de Vlaamse overheid in te schatten. Wanneer flankerende maatregelen voorzien worden, zal dit steeds proportioneel en binnen de beschikbare kredieten gebeuren.

B. ESR-TOETS

De voorstellen hebben geen investeringen voorzien, waardoor de ESR-toets niet van toepassing is.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit besluit heeft een impact op het personeel van de bevoegde entiteit Leefmilieu die in samenwerking met de betrokken drinkwaterbedrijven de taak krijgt om voor gebieden waar de druk van pesticiden te hoog is, beschermingsmaatregelen uit te werken en voor te leggen aan betrokken stakeholders en uiteindelijk de minister. Deze taken sluiten echter aan bij de reeds bestaande taken van de bevoegde entiteit Leefmilieu en kunnen binnen het bestaande personeelskrediet worden opgenomen.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Geen impact.

4. **VERDER TRAJECT**

Na de principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering worden de volgende adviesinstanties geraadpleegd:

- Minaraad
- SALV
- SERV
- WVG

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over het beschermen van actieve winningszones oppervlaktewater bestemd voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden;

2° de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Minaraad in te winnen binnen een termijn van 30 dagen;

3° de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de SALV in te winnen binnen een termijn van 30 dagen;

4° de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de SERV in te winnen binnen een termijn van 30 dagen.

5° de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin in te winnen binnen een termijn van 30 dagen.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw

Jo Brouns

Bijlagen:

- het principieel goed te keuren voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over het beschermen van actieve winningszones oppervlaktewater bestemd voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie tegen verontreiniging met pesticiden
- Bijlage Actieve winningszones binnen de onttrekkingsgebieden oppervlaktewater voor de productie van water bestemd voor menselijke consumptie als vermeld in artikel 2
- het advies van de Inspectie van Financiën